

Vastaus kirjalliseen kysymykseen turvapaikkaa hakevien sotilaskarkurien pikakäännytyksestä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Jani Mäkelän /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 279/2019 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä kysymyksessä mainituin perustein maahan päästettyjen henkilöiden välittömäksi poistamiseksi maasta ja

mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta jatkossa vastaavin perustein turvapaikkaa hakevat käännytetään pikakäsittelyn jälkeen rajalta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Sisäministeriö vastaa maahanmuuttoa koskevan politiikan ja lainsäädännön valmistelusta, ohjaa ja kehittää maahanmuuttohallintoa sekä tulosohjaa Maahanmuuttovirastoa. Ministeriö ei käsittele tai ratkaise yksittäisiä turvapaikka- tai oleskelulupahakemuksia. Sisäministeriö tai hallitus ei myöskään puutu yksittäisen turvapaikka- tai oleskelulupahakemuksen käsittelyyn tai ratkaisuun sisältöön. Maahanmuuttovirasto tekee itsenäisesti päätökset turvapaikka- ja oleskelulupahakemuksiin. Poliisi vastaa käännytyspäätösten täytäntöönpanosta.

Suomi ei lähtökohtaisesti voi kieltäytyä vastaanottamasta ja käsittelemästä turvapaikkahakemuksia Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten ja EU-säännösten perusteella.

Henkilön tausta esimerkiksi sotilaana ei vaikuta siihen, tutkitaanko turvapaikkahakemusta vai ei. Maasta poistamisen mahdollisuuksien osalta on tehtävä ero henkilöihin, joille on myönnetty kansainvälistä suojelua tai jotka ovat muusta syystä saaneet oleskeluluvan ja niihin, jotka edelleen oleskelevat Suomessa ilman oleskelulupaa, esimerkiksi turvapaikanhakijoina.

Kansainvälistä suojelua myönnetään henkilölle, jolla on perusteltu pelko joutua kotimaassaan vainon tai vakavan haitan kohteeksi, eikä tämän ole mahdollista turvautua kotimaansa viranomaisen suojeluun vainoa harjoittavaa tahoa vastaan. Turvapaikan myöntämisen edellytyksenä on, että henkilön vainoksi katsottava teko ja vainon syy ovat syy-yhteydessä. Vainon syyt ovat lueteltu pakolaisyleissopimuksessa, määritelmädirektiivissä ja ulkomaalaislaissa. Sotilaskarkuruus ei sellaisenaan ole suoranaisesti vainon peruste, mutta luvatta asemapaikkansa jättäneen ja asepalveluksesta paenneen henkilön kohdalla vainon syy voi olla lainsäädännössä mainittu poliittinen mie-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 279/2019 vp

lipide tai tietty yhteiskunnallinen ryhmä. Suomen kansallisella asevelvollisuudella ei ole tekemistä sen kanssa, voiko henkilö saada kansainvälistä suojelua vedotessaan sotilaskarkuruuteen turvapaikkaperusteenaan.

Suomea sitoviin kansainvälisiin sopimuksiin ja kansalliseen lainsäädäntöön sisällytetty palautuskielto on ehdoton. Kun turvapaikanhakijan tarvetta kansainväliselle suojelulle arvioidaan, on Maahanmuuttoviraston turvapaikkapäätöksissä aina pohjana palautuskielto. Turvapaikanhakija voidaan palauttaa kotimaahansa vasta, kun Maahanmuuttovirasto on tutkinut suojelun tarpeen ja hallinto-oikeus on vahvistanut päätöksen mahdollisen valituksen jälkeen ja ellei täytäntöönpano-kieltoa ole myönnetty. Tällöin poliisi vastaa maasta poistamispäätöksen täytäntöönpanosta.

Vastaavasti suojeluaseman lakkauttaminen ja oleskeluoikeuden peruuttaminen on monivaiheinen prosessi. Jotta asiassa on olemassa perusteita lakkauttaa tai peruuttaa kansainvälistä suojelua saaneen suojeluasema, on voitava todeta olevan ilmeistä, ettei perustetta oleskeluluvulle kansainvälisen suojelun perusteella enää ole eikä henkilö enää kotimaassaan ole vainon vaarassa. Suojeluaseman myöntäneen jäsenvaltion on yksilöllisesti osoitettava, että asianomainen henkilö ei enää tarvitse suojelua, eli suojeluasemaa lakkauttaessa näyttötaakka olosuhteiden muuttumisesta on viranomaisella. Suojeluaseman lakkauttamiseen liittyy myös karkottamisharkinta. Maasta karkottamista harkittaessa on tehtävä kokonaisharkinta, jossa otetaan huomioon kaikki päätöksen perusteena olevat ja asiaan muutoin vaikuttavat seikat kokonaisuudessaan. Suojeluaseman lakkauttamisen yhteydessä tehtävä arviointi on kokonaisuudessaan moninaisempi kuin kielteisen turvapaikkapäätöksen tekeminen turvapaikanhakijalle ja hänen käännättämisensä kotimaahansa.

Euroopan unionissa turvapaikka-asioita koskee yhteinen politiikka ja käytössä on yhteinen eurooppalainen turvapaikkajärjestelmä. EU:n jäsenvaltioiden kesken on sovittu, että kun kolmannen maan kansalainen jättää jossakin jäsenvaltiossa turvapaikkahakemuksen, hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio määrittää ns. vastuunmäärittämisasetuksen perusteella (EU N:o 604/2013). Vastuunmäärittämisasetuksen mukaan vastuu turvapaikkahakemuksen käsittelystä kuuluu pääsääntöisesti sille jäsenvaltiolle, jossa hakijalla on perheenjäseniä, joka on myöntänyt hakijalle oleskeluluvan tai viisumin, jonka ulkorajan hakija on luvattomasti ylittänyt kolmannesta maasta käsin tai jossa hakija on aikaisemmin hakenut turvapaikkaa. Pelkkä kauttakulku jäsenvaltion läpi ei asetuksen mukaan muodosta vastuuta hakemuksen käsittelemiseksi.

Myös Ruotsista saapuviin hakijoihin sovelletaan edellä mainittua vastuunmäärittämisasetusta. Mikäli Ruotsi tai muu jäsenvaltio olisi ollut edellä mainittujen ehtojen täytyessä vastuussa yksittäisen turvapaikkahakemuksen käsittelystä, olisi turvapaikkahakemus jätetty Suomessa aineellisesti tutkimatta vastuunmäärittämisasetuksen nojalla.

Suomella ei ole mahdollisuutta poistaa maasta henkilöitä, joilla on Suomessa oikeus kansainväliseen suojeluun. Myös tulevat turvapaikkahakemukset tullaan käsittelemään Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten ja EU-säännösten mukaisesti palautuskieltoa noudattaen. Ilman oleskelulupaa maassa oleskelevien maasta poistamisen osalta hallitus on hallitusohjelmassaan todennut, että vapaaehtoisen paluun järjestelmää kehitetään ensisijaisena vaihtoehtona turvata kielteisen päätöksen saaneiden maasta poistuminen kestävää paluuta tukien. Palautuksia toimeen pannaan

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 279/2019 vp

perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten palautuskieltoja kunnioittaen. Hallitus tekee tarvittaessa palautusyhteistyötä kolmansien maiden kanssa, edellyttäen että niiden kansalaisia voi palauttaa turvallisesti.

Helsingissä 20.11.2019

Sisäministeri Maria Ohisalo